

आबुधावी भ्रमणको सम्भना

- कपिल लोहनी *

आजकल धेरै नेपालीहरू फुर्सदको समय निकालेर परिवारका सदस्य सहित वा साथिहरूको समूह बनाएर आन्तरिक र वाह्य पर्यटनको मज्जा लिन थालेका छन् । ट्राभल एजेन्सीहरूले पनि विश्वका विभिन्न गन्तव्यहरू घुम्न जाने प्याकेजहरू नै बनाएर प्रचार गरिरहेका हुन्छन् । तर आजभन्दा निकै धेरै समय अधिदेखि नै नेपालीहरूको मुख्य अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटन गन्तव्यका रूपमा भारत र थाइल्याण्डले प्रमुखता पाएका थिए । यसको मुल कारण भनेको भारतमा भिसा नचाहिने र स्थलमार्गबाट पनि जान सकिनुका साथै त्यहाँको धर्म, संस्कृति, भाषा, आनीवानी र खानपिन पनि हामीसँग मिल्दो जुल्दो भएकाले घुमघामका साथै धार्मिक स्थलहरूको भ्रमण, स्वास्थ्य परिक्षण, किनमेल तथा मिलेमा एकाध नयाँ हिन्दी सिनेमा पनि हलमा गएर हेर्न पाइने । त्यस्तै थाइल्याण्ड पनि सुगम हवाई यातायातका कारण नजिक रहेको र घुमघामका साथै स्वास्थ्य परिक्षण र किनमेलका लागि पनि उत्तम गन्तव्य । अर्को कुरा यी दुवै गन्तव्यहरू अरु ठाउँहरू हेरेर निकै सस्ता पनि । तर केही वर्ष यतादेखि भने यी गन्तव्यहरूका साथै मलेशिया, इन्डोनेशिया र संयुक्त अरब इमिरेट्स पनि नेपालीहरूका प्रिय पर्यटकीय गन्तव्य हुँदै गइरहेका छन् । तर विश्वका अन्य देशका वासिन्दाहरू जस्तै नेपालीहरूको पनि घुम्ने रहर कोभिडको महामारीले गर्दा सन् २०२० को शुरुवातदेखि नै खासै पुरा हुन पाएको छैन । कम्तिमा वर्षको एक चोटी कतै न कतै घुम्न गइरहने मैले पनि हाल विदेशी धरती २०२० देखि नै टेक्न पाएको छैन, तर मुलुक भित्र भने केही ठाउँहरूमा काम विशेषले जाँदा पनि घुम्ने ।

युरोप तथा अन्य मुलुकहरू जाने क्रममा म पनि केही पटक मध्यपूर्वका दोहा र आबुधावी विमानस्थलमा ट्रान्जिट यात्रीका रूपमा पुगेको हुँ तर कुनै अरब राष्ट्रमा नै घुमघाम गर्ने हिसाबले भने म पुगेको थिइन । सन् २०१६ मा भने दुबईमा एक गोष्ठीमा भाग लिने अवसर मिलेकोले केही दिनका लागि म त्यतातिर लागें ।

सन् १९७१ म बेलायतबाट स्वतन्त्र भए लगत्तै सातवटा अमिरात (अमिरहरूको राज्य) हरू मिलेर बनेको यो राष्ट्र हाल खाडीका राष्ट्रहरूमा रोजगारीका निमित्त जाने नेपालीहरूको पहिलो रोजाइ हुन पुगेको छ । ओमान र साउदी अरेबियासँग सिमाना भएको र पर्सियन खाडीका राष्ट्रहरू कतार र इरानबाट निकै नजिक यो राष्ट्र आबुधावी, अज्मान, दुबई, फुजइराह, रास अल खैमा, शारजाह र उम अल कुवाइन मिलेर बनेको हो र यो देशमा खासगरी आबुधावी, दुबई र शारजाहमा धेरै नेपालीहरू काम गर्दा रहेछन् । धार्मिक कट्टरपनामा भने दुबई र आबुधावी निकै नरमवादी राज्यहरू छन् भने बाँकी राज्यहरूमा कडाई धेरै छ । हाल संयुक्त अरब इमिरेट्सको जनसंख्या झण्डै एक करोडको हाराहारीमा छ भने यसमध्ये झण्डै ८५ प्रतिशत जनसंख्या रोजगारीका लागि बसोबास गर्ने विदेशीहरू कै छ । यहाँको प्रगतिसँगै विदेशीहरूको जनसंख्या पनि बढ्दै जाने भएकाले यो एक इस्लामिक राष्ट्र भएको भएता पनि यहाँको कूल जनसंख्यामा करिब ७६ प्रतिशत मात्र मुसलमानहरू छन् र करिब ६० प्रतिशत जनसंख्या दक्षिण एशियालीहरू कै छ । श्रमीकहरूका साथै यहाँका विभिन्न उच्च पदहरू र व्यापार-व्यवसायहरूमा पनि विदेशीहरूको ठूलो पकड छ ।

विदेश जान विमानस्थल पुगेका निमुखा कामदारहरूलाई बहिर्गमनपत्र भने तालिमसमेत नदिइएकाले त्यो भर्न नजानेर उनीहरू अन्यौलमा टोलाइरहेका देखिन्थे तथा उनीहरूलाई त्यस्ता कार्यमा मद्दत गर्ने कुनै निकाय वा व्यक्ति पनि राखिएका हुँदा रहेनछन् । कदाचित कुनै विशाल हृदयको यात्रीले एकजनालाई यस्ता काममा सघायो भने उसका अगाडि दशौँ निरीह कामदारहरूको भीड लाग्दो रहेछ मद्दतका लागि । म पनि मद्दत गर्ने सिलसिलामा एकाध पटक फाँसेको छु । तर एक-दुईजनालाई मद्दत नगरी उम्कन मनले पनि मान्दैन । छोटकरीमा भन्नुपर्दा अधिकांश कामदार नेपालीको दुर्दशा र दुःख आफ्नै देशको विमानस्थलबाट शुरु हुन्छ भने उनीहरूसँग मोटो रकम लिएर विदेशमा रोजगारीको बन्दोवस्त मिलाउने संस्थाहरूको दायित्व रकम बुझेर भिसा लगाइएको पासपोर्ट उनीहरूको हातमा थमाई दिए पछि समाप्त हुँदोरहेछ । यदि यस्तो अवस्थामा उता पुगेर भनेजस्तो काम र पारिश्रमिक पाइएन भने त धन आर्जन गर्ने कुरा त परै जाओस्, लिएको ऋणसमेत कसरी तिर्नु र ?

विमानस्थलको औपचारिकता पुरा गरेर म विमानको प्रतिक्षा गर्ने स्थलमा पुगेर केही बेर सुस्ताएँ । त्यतिबेला त्रिभुवन विमानस्थलको अवस्था निकै गञ्जागोलको थियो । विमानस्थल व्यवस्थापनका त्रुटीहरू र व्यस्तता बढ्दै गएकोले साँघुरिँदै गएको विमानस्थलका कारण अध्यागन र सुरक्षा जाँच गर्ने ठाउँहरूमा भिडभाड, शौचालयहरूको विजोग, प्रतिक्षालयमा कुर्सी र ठाउँको कमी तथा समय काट्ने साधनहरू जस्तै टेलिभिजन, इन्टरनेटको कम उपलब्धताले गर्दा त्यतिबेला त्यहाँ निकै सास्ती भोग्नु पर्दथ्यो । यो भन्दा पनि ठुलो सास्ती त आगमन कक्षहरूमा हुन्थ्यो । हाल आएर भने त्रिभुवन विमानस्थलमा निकै धेरै सुधारहरू भएका छन् ।

दुबई भन्दा पहिले त्यहाँको राजधानी आबुधावीको पनि छोटो भ्रमण गर्ने हेतुले मैले काठमाडौँ-आबुधावी-दुबई-काठमाडौँको उडान टिकट लिएको थिएँ । सोही मुताविक मेरो पहिलो गन्तव्य आबुधावी हुन गयो । कतार एयरको टिकट लिएकोले दोहा हुँदै आबुधावी पुग्दा ६ घण्टा भन्दा बढी समय लाग्यो । त्यतिबेला आबुधावी विमानस्थलको विस्तारको काम भईरहेको र यो विमानस्थल पनि खाडीका दोहा र दुबई जस्तै ट्रान्जिट विमानस्थलका रूपमा विकास हुँदै गइरहेकाले त्यहाँ खासगरी दक्षिण एशिया, अफ्रिका, युरोप र अमेरिका जाने यात्रुहरूको घुईचो नै लाग्ने गर्दथ्यो । त्यसमाथि त्यहाँका स्थानीय कर्मचारीहरूको कार्य दक्षता हामी नेपालीहरूको जति पनि भेटिएन । त्यहाँको अध्यागनमा नै म लगायत अन्य देशका यात्रुहरूलाई लामो लाइनमा राखेर निकै समय खर्चेर सामानको जाँच गरे एकजना ज्यादै असभ्य स्वभावका स्थानीय सरकारी कर्मचारीले । उनको त्यस्तो व्यवहारले गर्दा सकेसम्म आबुधावी विमानस्थल भएर संयुक्त अरब इमिरेट्सको भ्रमण अब आइन्दा नगर्ने निधो गरेको थिएँ मैले । हुनत अरबका विमानस्थलका अधिकांश कर्मचारीहरू विदेशी नै हुन्छन् तर पनि सुरक्षा, अध्यागमन तथा अन्य संवेदनशील कार्यहरूमा भने आफ्नै नागरिकलाई खटाउँछन् ।

विमानस्थलबाट निस्कँदा भ्रमण अर्थात् भइसकेकाले शहर जाने क्रममा टेक्सीबाट शहरको फिलिमिली र उज्याला गगनचुम्बी भवनहरू हेरियो । अक्टोवरको महिना भएकोले त्यहाँको मौषम हाम्रो लागि निकै अनुकूल खालको हुँदै आएको थियो । साँझपख त समुद्री ठण्डी हावा चल्ने । खास गर्मीयाममा त अरब मुलुकहरूमा खुल्ला रूपमा घुम्नै सकिँदैन । गर्मीयाममा बेला बेलामा मरुभूमिबाट बालुवाको बाक्लो धुलो उडेर वातावरण नै धुमिल बनाई दिँदो रहेछ । दक्षिणी आबुधावीमा भूमिगत पानीको ठुलो भण्डार भएकोले यहाँ मानव सभ्यताको इतिहास निकै लामो रहेछ । यो क्षेत्र मोतीको निम्ति पनि प्रख्यात भएकोले प्राकृतिक तेलको उत्खनन हुनु भन्दा पहिले पनि विश्वका विभिन्न मुलुकहरूमा मोती निर्यात गर्ने गरेको रहेछ । आबुधावीमा म एक रात मात्र रोकिएको थिएँ । काठमाडौँबाटै बुक गरेको मेरो होटल निकै सुविधाजनक

थियो । शहरको मुख्य भागमा नै अवस्थित सो होटलमा जिम, पौडी तथा खानपानको राम्रो प्रवन्ध थियो । होटलमा चेकइन गरेर समुद्र किनारको राम्रो दृश्यावलोकन गर्न सकिने १० तल्लामा अवस्थित आफ्नो कोठामा गएर केहीबेर आराम गर्नुका साथै लुगा फेरेर म त्यहीं नजिकको एक पवमा उतै बसोबास गर्ने एक मित्रसँग गएँ । मुस्लिम राष्ट्र भएकोले त्यहाँ पव र रात्री जीवनको त्यति धेरै रमाइलो लिन पाईदैन जस्तो लागेको थियो । तर त्यहाँ यी सब कुराहरु उपलब्ध रहेछन् । खुला रूपमा मदिराजन्य वस्तुहरुको विक्री गर्न भने बन्दै रहेछ । तर यस्तो खुलापन संयुक्त अरब इमिरेट्समा नै आबुधावी र दुवईमा मात्र बढी रहेछ । हामी गएको पव पनि एकजना नेपाली नागरिकले नै खोलेका रहेछन् । करिव दुई दशक अघि रोजगारीका निम्ति त्यहाँ पुगेका उनले निकै प्रगति गरेर त्यहाँ पव र सानो होटल खोलेका रहेछन्, जहाँ नेपालीका साथै अन्य देशका नागरिकहरु पनि प्रसस्त संख्यामा जाँदा रहेछन् साँझको बेला । उनले प्रायजसो नेपालीहरुलाई नै त्यहाँ रोजगारी दिएका रहेछन् । त्यहाँ मेरो विभिन्न देशका पवप्रेमीहरूसँग लामै गफ भयो । अरब राष्ट्रहरुमा हुक्काको पनि निकै धेरै चलन । त्यतिबेला मैले मदिरा पिउन छोडिरहेको समय भएकोले केही ग्लास फलफुलको रस र खानाहरुको साथ रमाएँ । राती अबेलासम्म त्यहाँको आनन्द लिएर म आफ्नो होटल फर्किएँ । केही बेर काठमाडौँमा अर्धाङ्गिनीसँग कुराकानी पनि गरें ।

भोलिपल्ट बिहान केहीबेर पौडी पोखरीको डिल डिलमा हिँडेर त्यहाँ स्थित जिममा पसेँ । बिहान पनि मौषम राम्रै थियो । होटलको जिम भएकोले २४ घण्टै खुला रहँदो रहेछ । त्यहाँ पनि जिमका केही कर्मचारीहरु नेपाली नै रहेछन् । एक घण्टासम्म काठमाडौँमा नित्य गर्ने गरेको व्यायाम पश्चात आधा घण्टा पौडी खेलेर आफ्नो कोठामा आई कपडा फेरें । बिहानै कोठाको ढोकामा घुसारिएको त्यहाँको अंग्रेजी दैनिक छापा “द गल्फ टाइम्स” सर्सर्ती हेरें । अनि होटलको लब्बिसँगै रहेको रेष्टुरेन्टमा बिहानको नास्ता खान छिरें । बेड एण्ड ब्रेक्फास्ट योजना अन्तर्गत होटल बुक गरेकोले सोही अनुरूपको भव्य ब्रेकफास्ट गरियो । अरेवीयन नास्तादेखि लिएर त्यहाँका स्थानीय खानाहरु तथा पुर्वीय र कन्टिनेन्टल खानाहरुको वहार । मैले भने सबैभन्दा ठुलो जोड अरवी नास्तामा नै दिएँ । त्यसका साथै अलिकति इजिप्टेली खाना, केही टर्किश खाना र थोरै युरोपियन बेकरीका खानेकुराहरु पनि । खाना पश्चात बिहानीको शहरी भ्रमणको प्याकेज टुरका लागि होटलको लब्बीमा गएँ र हाम्रो गाइडको प्रतिक्षा गर्ने क्रममा होटलमा नै उपलब्ध आबुधावीमा अवलोकन गर्नुपर्ने ठाउँहरु वारेको सानो पुस्तक पढ्न थालें ।

वातानुकूलित ठूलो बसमा धेरै होटलहरुबाट टिच्दै ल्याइएका हामी करिव ४५ जना यात्रुहरु सामेल भयौँ । हाम्रा गाइडले पहिलो गन्तव्य पुगनु भन्दा पहिले हामीलाई आबुधावी र त्यहाँका विभिन्न कुराहरु वारे छोटकरीमा बताए । सर्वप्रथम हामी आबुधावी पुगेपछि अवलोकन गर्न छुटाउने नहुने “शेख जायेद ग्राण्ड मस्क” पुग्यौँ । पुरै सेतो सिंगमर्मरले बनेको यो भव्य मसजिद २० वर्ष लगाएर निर्माण गरेपछि सन् २००७ मा तयार भएको रहेछ र ४०,००० भक्तजनहरुले एकैचोटी नमाज पढ्न सक्ने यो मस्जिद संयुक्त अरब इमिरेट्सकै सबैभन्दा ठुलो रहेछ तथा यहाँ अन्य धर्मावलम्बीहरुलाई पनि प्रवेश गर्न दिइँदो रहेछ । सेतो सिंगमर्मरमा विभिन्न प्रकारका पात र फुलहरु कुँदिएको तथा भव्य गुम्बजहरुमा सजिएको यो मस्जिदभिन्न पस्दा मन नै शान्त र आनन्दित हुने रहेछ । इस्लाम धर्म सम्बन्धि ठूलो पुस्तकालय र अभिलेखालय पनि स्थापना गरिएको रहेछ यो विशाल मस्जिदमा ।

आबुधावीको फर्मुला वान रेसिड र सो सम्बन्धि जानकारी हासिल गर्न हामीलाई “फेरारी वर्ल्ड” मा पनि लगियो । खासगरी वालबच्चा र युवाहरुका लागि गाडी कुदाउने रोमाञ्चक स्थलको रूपमा विकास गरिएको यो थिम पार्कमा फेरारी कम्पनीका पुरानादेखि हालसम्मका विभिन्न मोडलका गाडीहरु पनि

प्रदर्शनमा राखिएका रहेछन् । हाम्रा सहयात्रीहरूले पनि विभिन्न मोडेलका फेरारीको अगाडि उभिएर फोटोहरू खिचाए ।

केहीबेर हामी आबुधावीका मनमोहक गगनचुम्बी भवनहरू हेर्दै त्यहाँको समुद्रमा मोटरवोटमा सवार भएर घुम्थौं । भूपरिवेष्टित मुलुकका मानिसहरूलाई समुद्र देख्दा र त्यसमा पनि खाडीका समृद्ध मुलुकका कन्चन पानी भएका समुद्रहरूमा जलविहार गर्न पाउँदाको आनन्दै अर्कै हुँदोरहेछ ।

एतिहाद टावरको ७४ औं तल्लामा अवस्थित जुमैराहबाट आबुधावी शहर हेर्न पनि निकै रमाइलो हुन्छ रे । तर हामीले त्यो दिन भने हाम्रो बसबाट नै आबुधावीको त्यो सबैभन्दा अग्लो भवनको अवलोकन गर्थौं ।

सन् १७९३ मा सरकारी मुख्यालयको प्रयोजनको लागि निर्माण गरिएको कसर् अल होसन् (किल्ला) पनि हेर्न लायकको नै रहेछ । केही वर्ष अधिमात्र जिर्णोद्धार गरिएको यो किल्लामा टायल हालेर कुँदिएका कलाकृतिहरू निकै सुन्दर रहेछन् । हाल यो किल्लालाई आबुधावीको संस्कृति भल्काउने संग्रहालयको रूपमा विकास गरिएको रहेछ । वास्तवमा आबुधावी र यस क्षेत्रमा रहेका पुराना शहरहरू हजारौं वर्ष पहिले देखिको अरब सभ्यता धानेर बसेका ठाउँहरू नै रहेछन् । अरब खाडीमा रहेका मुलुकहरूमा अचानक समृद्धि आएको भने सन् १९७० को दशकमा प्राकृतिक तेलको उत्खनन गरिए पछि नै हो ।

छोटो समयमा हामीले घुमेका माथि उल्लेखित ठाउँहरू वाहेक आबुधावीमा घुम्नु पर्ने धेरै धेरै ठाउँहरू रहेछन् । समयको अभावले गर्दा त्यहाँका विभिन्न टापुहरूमा रहेका थिम पार्कहरू, डेजर्ट सफारी, प्रसिद्ध वार्नर ब्रदर्सका स्टुडियोका भलक हेर्न पाइने पार्क, प्रख्यात चिडियाखाना, वन्यजन्तु आरक्ष, लुभर संग्रहालय तथा तेलले समृद्धि ल्याउनु भन्दा अधिका पुराना इमिराती संस्कृतिहरूको भल्को दिने वस्तुहरूको प्रदर्शन गरिएका स्थलहरूको भ्रमण गर्न भ्याइएन ।

होटल फर्कँदा त्यहाँका विशाल सपिड मलहरू मध्येको आबुधावी सपिड मलमा केही समय घुम्ने मौका मिल्यो । विदेशी पर्यटकहरूले जस्तै धेरै सामान खरिद गरेर बोझ उठाउनु भन्दा घुमफिर र खानपानको मजा लिउं भन्ने सोच राखे पनि हामी नेपाली लगायत दक्षिण एशियालीहरूको मन सामान खरिद नगरी प्रफुल्लित नै नहुने । दुबई पनि घुम्न बाँकी नै भएकोले त्यहाँको लागि पनि सुटकेसमा केही ठाउँ बाँकी रहने गरी सामानहरू किनें । केही बेर बसमा एकै परिवारका सदस्य भैं घुलमिल भएका हामी सबैजना आआफ्ना गन्तव्य तिर लाग्यौं, सायद अब कहिल्यै नभेट्ने गरी ।

अपरान्ह होटलकै रेष्टुरेन्टमा हल्का खाना खाए पश्चात आफ्नो कोठामा गएर मालसामान मिलाएँ र कोठालाई हल्का सफा गरेर दुबईको निम्ति रवाना हुनका लागि तल लब्बीमा गएर होटलको विल भुक्तानी गरें । आफुले प्रयोग गरेको कोठा अस्तव्यस्त छोडेर जान मेरो मनले नै मान्दैन ।

आबुधावीबाट दुबई मोटरबाटोबाट जाँदा निकै रमाइलो हुने कुरा धेरै चोटी सुनेको भएर म मोटरबाट नै जाने विचारमा थिएँ । मोटरबाटोबाट जाँदा करिब १३२ किलोमिटरको यात्रा गर्नुपर्ने रहेछ र यसको निम्ति करिब १ घण्टा ३० मिनेटको समय लाग्ने रहेछ । होटलको लब्बीमा सम्पर्क गर्दा अर्का एकजना युरोपीयन पर्यटक पनि मोटरबाटोबाट दुबई जानको लागि कोही अर्का यात्रु पनि भेटिए भाडाको कारमा आधा आधा रकम भुक्तानी गरेर जान पाइने भएकाले त्यस्ता व्यक्तिको खोजीमा रहेछन् । होटलले उनको र मेरो लागि एउटा भाडाको लक्जरी गाडी यु.एस. डलर ७० मा मिलाइदिए । एकजनाले ३५ डलर खर्चे पुग्ने भयो । त्यही मोटरमा नेपाली र बेलायती यात्रु दाजुभाई गफ लडाउँदै हुँइकियोँ ।

संयुक्त अरव इमिरेट्सको दुबईको बाँकी यात्रा विवरण अर्को अंकमा लेखौंला ।

* लेखक विकास अर्थशास्त्री र पुर्वबैंकर तथा नेपाल एकल व्यक्तित्व समाजका अध्यक्ष समेत हुन् ।
२०७८ साल वैशाख ९ गते